

Интернет-видання «hi-tech.ua». URL: <https://hi-tech.ua/article/zbroyni-sili-ukrayini-kursom-do-nato/> (дата звернення: 29.04.2021)

9. Про питання військової стандартизації: Наказ Міністерства оборони України від 24.02.2020 № 56. *Офіційний інтернет-сайт Верхової Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0240-20#Text> (дата звернення: 29.04.2021)

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПРАВОПОРЯДКУ У РЕСПУБЛІЦІ ХОРВАТІЯ

Мельниченко М. С.

студентка магістратури

Науковий керівник: Проневич О. С.

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри службового та медичного права

Інституту права Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Поліцейське право сучасних країн виходить із принципу взаємопроникнення моделей управління поліцією та передбачає необхідність пошуку найбільш оптимальних шляхів поєднання окремих елементів відповідних моделей з метою підвищення ефективності забезпечення прав і свобод людини і громадянина, забезпечення публічної безпеки та правопорядку через демілітаризацію, професіоналізацію, спеціалізацію тощо служби. Це зумовлює потребу звернення до позитивного зарубіжного досвіду, що і визначає *актуальність дослідження*.

Метою роботи є визначення кола суб'єктів, які забезпечують публічну безпеку та правопорядок у Республіці Хорватія, здійснення аналізу стану правового регулювання їх діяльності та з'ясування перспектив апробування відповідного досвіду в українських реаліях.

Слід відзначити, що наразі у Хорватії функціонують кілька типів відповідних суб'єктів: поліція, комунальні редари, поліція запасу, правосудна та військова поліція. Умовно вони можуть бути диференційовані за критерієм ступеня суспільної небезпеки діянь, протидія яким визначає мету функціонування відповідного суб'єкта (до компетенції поліції віднесено протидію більш суспільно небезпечним, ніж віднесеним до компетенції комунальних редарів, діянням), спеціалізації (військова та правосудна поліція на противагу поліції та комунальним редарам із «загальною» компетенцією), винятковості характеру утво-

рення, обсягу та додаткових обмежень при здійсненні повноважень (поліція запасу на протипагу іншим суб'єктам) тощо.

Ядром цієї системи правомірно може вважатися центральна служба Міністерства внутрішніх справ Республіки Хорватія (далі – МВС Хорватії) – поліція. Загальну координацію її діяльності здійснює вищий орган виконавчої влади – Влада Республіки Хорватія* (*прим. – власна назва*) – через МВС Хорватії як центральний орган виконавчої влади, який здійснює управлінські та інші функції, що стосуються діяльності поліції. Поліція забезпечує: захист життя, прав, свободи, безпеки та недоторканності особи; захист публічного порядку та майна; нагляд та управління дорожнім рухом; нагляд за державним кордоном; безпеку осіб, об'єктів та територій; недопущення правопорушень та збір інформації щодо них та осіб, які їх вчинили; виконує окремі завдання із захисту повітряного руху, на морі та у внутрішніх водах тощо [9].

У складі МВС Хорватії функціонує Дирекція поліції, яку, у свою чергу, складають: кабінет головного директора поліції, управління поліції, управління кримінальної поліції, управління державного кордону, управління окремих завдань безпеки, оперативно-комунікативний центр поліції, командування спеціальної поліції та Поліцейська академія [5].

Крім того, у межах жупаній* (*прим. – позначає адміністративно-територіальну одиницю; термін є близьким українському терміну «область» у межах країни*) функціонують управління поліції. Залежно від масштабу території, кількості населення, кількості кримінальних правопорушень і проступків, особливостей напрямків руху та географічного розташування управління поліції поділяють на 4 категорії. У межах управлінь поліції функціонують станції поліції. Подібно управлінням та відповідно до тих самих критеріїв їх поділяють на 3 категорії. Станції поліції функціонують загальні та спеціалізовані [2].

Країна може вважатися прикладом «м'якої муніципалізації» поліції. Законом Хорватії «Про комунальне господарство» [6] передбачаються «комунальні редари», чії безпосередні функції конкретизуються у індивідуальному Рішенні про комунальний лад відповідного органу місцевого самоврядування. На практиці ж вони часто зводяться до забезпечення охорони громадських зон, вжиття заходів із демонтажу незаконної реклами та інших незаконних об'єктів. При цьому слід зауважити, що тлумачний словник хорватської мови ототожнює слова «redar» та «redarstvenik», тобто «поліцейський» [1]. Законодавець же свідомо їх відокремлює. Припускаємо, що формальне розрізнення має на меті не допустити зрівняння статусу «недержавного» та «державного» суб'єктів.

Історико-суспільні особливості здобуття Хорватією незалежності визначили потребу у врегулюванні питання участі громадянського суспільства у забезпеченні публічної безпеки під час «надзвичайної»

обстановки та заклали основи для подальшого вдосконалення правового регулювання у цій сфері. Зокрема Законом Хорватії «Про поліцію» [8] передбачається можливість створення у МВС Хорватії з метою виконання окремих функцій поліції запасу. Дія зазначеного закону поширюється на її представників лише частково, а організація, чисельність, склад та повноваження такого формування визначаються Положенням про поліцію запасу [3].

Відповідно до Положення вона може створюватися у структурних підрозділах Дирекції, управліннях та станціях поліції та залучатися у таких випадках: 1) воєнний стан або безпосередня загроза незалежності і територіальній цілісності держави, інші загрози внутрішній безпеці; 2) природні і техніко-технологічні катастрофи та великі аварії; 3) надання допомоги поліцейським під час здійснення повноважень, які вимагають підвищене, зокрема довготривале, залучення поліцейських; 4) забезпечення безпеки під час масових зібрань і надання допомоги поліцейським під час туристичного сезону. При цьому така служба є добровільною, за винятком обставин із пункту 1, вимоги до кандидатів на службу у поліції запасу майже повністю тотожні вимогам до кандидатів на службу у поліції, перевага при доборі надається колишнім поліцейським, передбачається система навчання кандидатів на службу у поліції запасу та поліцейських запасу, а також окремі соціальні гарантії на рівних із поліцейськими умовах.

Зауважимо, що у післявоєнний період, попри існуючу нормативну базу, до 2019 року такі формування не утворювалися. Натомість необхідність звернення у 2019 році до подібної практики була зумовлена загостренням проблеми із мігрантами на державному кордоні, вирішення якої вимагало залучення додаткових сил. При цьому «відродження» поліції запасу у суспільстві було сприйнято досить скептично: зокрема наголошувалося на «сумнівності» підстав для її функціонування, неможливості навчити особу «бути поліцейським» за короткий строк та необхідності підвищення заробітної плати поліцейським замість залучення пенсіонерів до служби у поліції запасу.

У Міністерстві оборони та Збройних силах функціонує військова поліція, «завданням якої є здійснення військово-поліцейських повноважень» [7].

Крім того, у складі сектору забезпечення безпеки органів правосуддя у межах управління з питань організації правосуддя Міністерства правосуддя та управління функціонує служба правосудної поліції, яка здійснює організацію та координацію заходів із забезпечення охорони об'єктів та майна органів правосуддя, Міністерства, безпеки осіб в таких органах, а також інші функції [4].

Резюмуючи, зазначимо, що оптимальний розподіл повноважень між суб'єктами та їх раціональна спеціалізація, ґрунтована на засадах партнерської взаємодії із громадянським суспільством та місцевим

самоврядуванням, професіоналізації, забезпеченні прав і свобод людини тощо, є фундаментом ефективної системи забезпечення публічної безпеки та правопорядку у Республіці Хорватія. Крім того, особливий інтерес наразі становить правове регулювання діяльності поліції запасу. Визначаючи безумовну цінність цього формування, перш за все, під час воєнного стану, така взаємодія влади і громадян у мирний час сприяє підвищенню довіри громадян до поліції, дозволяючи їм допомагати державній поліції у вирішенні завдань, які потребують залучення додаткових сил, та ознайомитися ближче з її роботою.

Література:

1. Redar. *Hrvatski jezični portal*. URL: <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (дата звернення: 11.05.2021).
2. Uredba o područjima, sjedištima, vrstama i kategorijama policijskih uprava i policijskih postaja NN 117/11, 50/14, 32/15, 11/17, 66/18 i 24/19 (06.10.2011) // *Propisi.hr*. URL: <http://www.propisi.hr/print.php?id=11317> (дата звернення: 11.05.2021).
3. Uredba o pričuvnoj policiji NN 102/19 (24.10.2019) // *Narodne novine*. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_10_102_2054.html (дата звернення: 11.05.2021).
4. Uredba o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa i uprave NN 97/20 (27.08.2020) // *Narodne novine*. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_08_97_1817.html (дата звернення: 11.05.2021).
5. Uredba o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva unutarnjih poslova NN 97/2020 (27.08.2020) // *Narodne novine*. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2020_08_97_1813.html (дата звернення: 11.05.2021).
6. Zakon o komunalnom gospodarstvu NN 68/18, 110/18, 32/20 na snazi od 04.08.2018 // *ZAKON.HR*. URL: <https://www.zakon.hr/z/319/Zakon-o-komunalnom-gospodarstvu> (дата звернення: 11.05.2021).
7. Zakon o obrani NN 73/13, 75/15, 27/16, 110/17, 30/18, 70/19 na snazi od 01.08.2019 // *ZAKON.HR*. URL: <https://zakon.hr/z/334/Zakon-o-obrani> (дата звернення: 11.05.2021).
8. Zakon o policiji NN 34/11, 130/12, 89/14, 151/14, 33/15, 121/16, 66/19 na snazi od 18.07.2019 // *ZAKON.HR*. URL: <https://www.zakon.hr/z/282/Zakon-o-policiji> (дата звернення: 11.05.2021).
9. Zakon o policijskim poslovima i ovlastima NN 76/09, 92/14, 70/19 na snazi od 01.08.2019 // *ZAKON.HR*. URL: <https://www.zakon.hr/z/173/Zakon-o-policijskim-poslovima-i-ovlastima> (дата звернення: 11.05.2021).